

Ann Catrin Lagerkvist

Tekn dr, Utredare

Områdeskansliet för humaniora, juridik och
samhällsvetenskap

2014-09-20

Yttrande över remissen *Utvärdera för utveckling*

Inledningsvis vill områdesnämnden framhålla det lovvärda i att än en gång försöka ta ett samlat grepp på hur statsmakten skall medverka till en samlad och övergripande strategi för hur skolan skall utvärderas i framtiden och hur denna information om skolans kvalitet kan integreras i framtida politiska och administrativa beslutsprocesser. Det är dock inte en så enkel uppgift som man kan föräntas att tro av det föreliggande betänkandet. Områdesnämnden har en hel del kritiska synpunkter att anföra som framgår i det följande.

För det första är det något uppseendeväckande att föreslå en ny myndighet/råd/delegation utan tidsbegränsning och därtill utan att föreslå skrivningsförändringar i instruktionen för övriga myndigheter. Särskilt så i fråga om Skolverket som i dagsläget har en mycket bred beskrivning av sitt utvärderingsuppdrag. Vidare saknas en relevant analys av de olika involverade myndigheternas uppgifter. Betänkandets skrivningar är för övergripande, svepande och ospecificerade för att kunna ligga till grund för regeringens ställningstagande. Vissa aktörer saknas, exempelvis riksdagens nya uppgifter rörande uppföljningar och utvärderingar.

Utredaren har i huvudsak återigen utan närmare analys presenterat samma förslag som Sandahls utredning "Att nå ut och att nå ända fram - hur policyinriktad utvärdering och forskningsresultat inom utbildningsområdet ska tillgodoses" (SOU 2009:94). Den utredningen föreslog att ett särskilt råd för utvärderingar skapas och ett antal åtgärder för att förbättra forskningsspridningen inom skolområdet. Dock med en betydande skillnad, nu begränsas förslagen till skolverksamheternas område. Förslag i den tidigare utredningen omfattade hela utbildningsområdet. Dagens utveckling med en ström av nya, oftast ganska små utvärderingsmyndigheter förstärker den nuvarande kraftiga fragmentering av den offentliga sektorn, särskilt så den statliga – från regeringen, regeringskansli samt myndigheterna. På utvärderingsområdet skulle det behövas en analys som tar ett samlat grepp.

Nu bryter man upp uppgifterna inte bara efter departementsområde, utan i dagsläget rådande fördelning mellan berörda statsråd.

Analysen av politiken i förhållande till statistiska och andra underlag är undermålig sett ur ett statsvetenskapligt perspektiv. Utredningen föreslår att det avhjälpas genom begreppet (evidensinformerad) i stället för det vedertagna om evidensbaserad utvärdering. Ett metodiskt grepp som uppfattas något märkligt eftersom diskussionen i betänkandet i övrigt huvudsakligen handlar om och refererar till det som rymms inom begreppet evidensbaserad utvärdering. Det som utredningen slår ett slag för, evidensinformerad utvärdering, är ett vidare begrepp och tänks innehålla kunskap som genererats på annat sätt än via forskning men hur sådan kunskap skall skapas och hur den skall relateras i förhållande till den vetenskapliga lämnas det inga upplysningar om. Diskussionen i betänkandet förstärker också problemen att för mycket av evidensbaserad utvärdering tenderar leda till att politiken och politiska förslag och reformer kommer att endast gälla det enkelt mätbara.

Det är vidare märkligt att man i så stor utsträckning begränsat sig till att bara hantera pedagogik och skolfrågor. Sverige har ett gott internationellt renommé vad gäller utvärderingsforskning, t.ex. genom professor Evert Vedungs banbrytande forskning.

En diskussion om utvärderingssystem i stället för ad hoc och utvärderingar som förändras över tiden saknas. Här är universiteten/högskolorna ett föredöme som inte omnämns i betänkandet trots att de faktiskt sorterar under samma departement.

Områdesnämnden framhåller att för den händelse regeringen kommer fram till att man vill inrätta det föreslagna rådet i Regeringskansliet, vilket behovet av ifrågasätts i denna remiss, kunde eventuellt riksdagen vara lämpligare som huvudman. Riksdagen har som inledningsvis nämnts, sedan några år fått en ny uppgift att verka för utvärderingar av olika delar av välfärdssystemets funktion, och denna plats, jämfört med Regeringskansliet, framstår som en mer neutral arena för regeringen, den politiska oppositionen, tjänstemän, intresseföreträdare, forskare och andra sakkunniga att mötas på.

I remissen föreslås att ett *Råd för utvärdering av skolan* inrättas (s. 212). När det gäller sammansättningen av detta råd föreslås att de ledamöter som har beslutsrätt utgörs av "forskare som representerar olika forskningsdiscipliner" (s. 213). Någon vidare definition av vilka forskningsdiscipliner som avses ges inte. Utan en tydlig och klar definition av vilka olika forskningsfält som ska representeras är det inte möjligt att bedöma vad rådet kommer att fokusera på när de bistår regeringen i skolutvärderingsfrågor. Nuvarande kursplaner i alla skolämnen (alltså inte endast språkämnen) i både grund- och gymnasieskola lyfter fram vikten av elevers behärskning av det språk som är specifikt för olika ämnesdiscipliner. Därför är det av vikt att det i rådet ingår företrädare för språkvetare/språkdidaktiker med kompetens inom området språkliga dimensioner på lärande.

Karin Bergmark

Ann Catrin Lagerkvist